

TÜRKMENISTANYŇ BILIM MINISTRLIGI
TÜRKMENISTANYŇ MILLI BILIM INSTITUTY

INFORMATIKA 7

Türkmenistanyň orta mekdepleriniň VII synlary
üçin interaktiv-multimedia elektron gollanmasy

AŞGABAT 2014

Ulanjynyň operasion sistema bilen özara täsiriniň usullary

Soraglar

- **Kompýuteriň programma üpjünçiligi näme?**
- **Häzirki zaman kompýuterlerinde programma üpjünçiliginiň haýsy görnüşleri bar?**
- **Operasion sistema (OS) näme? Ol nähili wezipeleri ýerine ýetirýär?**
- **Operasion sistema bilen ulanyjynyň arasyndaky gepleşik kadasy başgaça nähili atlandyrylýar?**
- **Word tekst redaktory, Paint grafiki redaktory Windows operasion sistemasynyň standart goşundysy hasaplanýarmy?**

Tema: Ulanyjynyň operasion sistema bilen özara täsiriniň usullary(interfeýs):penjireler,menýu. Meseleler paneli.

Ulanyjynyň kompýuter bilen özara täsiri buýruklaryň kömegi bilen ýerine ýetirilýär. Ulanyjynyň kompýuter bilen özara täsir usulyna ulanyjynyň interfeýsi ýa-da yöne interfeýs diýilýär.

Interfeýs kompýuteriň programma we aparat serişdeleri bilen üpjün edilýär. Meselem, buýruklary klawiaturanyň kömegi bilen girizmek bolar, netijeleri bolsa ekrana ýa-da printere tekst we san görnüşinde çykarmak bolar.

Ulanyjynyň operasion sistema bilen özara täsiriniň usullary(interfeýs)

Esasy elementler: *Iş stoly, meseleler paneli, Пуск düwmesiniň menýusy, şeýle hem ulanyjynyň monitoryň ekranynda görýän penjireleri we nyşanjyklary.*

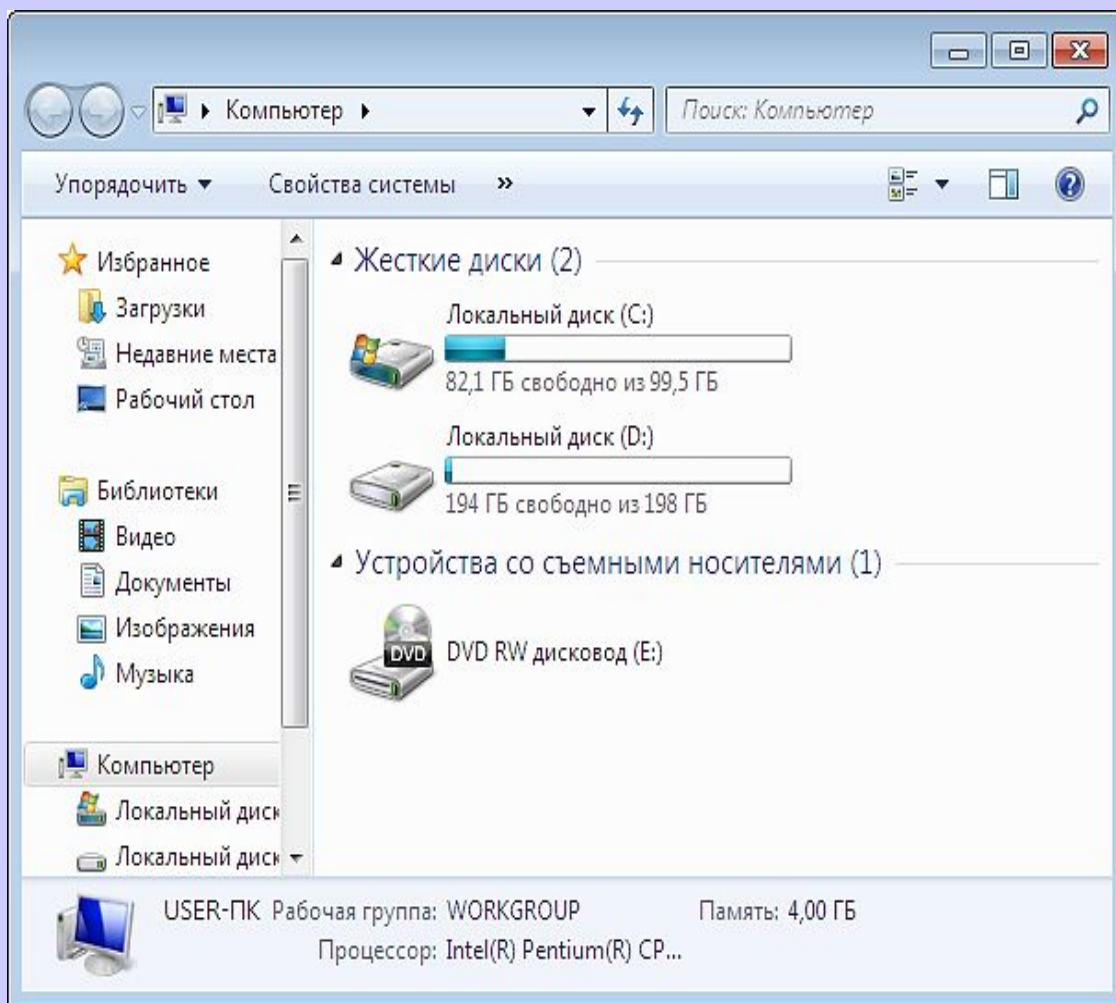
Iş stoly – kompýuter işe goýberilip, operasion sistema ýüklenenden soň, monitoryň ekranynda peýda bolýan şekildir. Iş stolunda meseleler paneli, Пуск düwmesi, Компьютер, Корзина nyşanjyklary we Windowsyň grafiki interfeýsiniň beýleki elementleri ýerleşendir.

Penjire – *Windowsyň esasy obýektleriniň biridir. Olar: papkalaryň penjireleri, goşundylaryň işçi penjireleri, gepleşik penjireleri, sorag-jogap ulgamynyň penjireleri.*

Ulanyjynyň operasion sistema bilen özara täsiriniň usullary(interfeýs)

Penjire esasan aşakdaky elementleri özünde saklaýar:

- *sözbaşy setiri;*
- *menýu setiri;*
- *gurallar paneli;*
- *salgy setiri;*
- *iş meýdany;*
- *ýagdaýlar setiri;*
- *süýşürme zolaklary.*

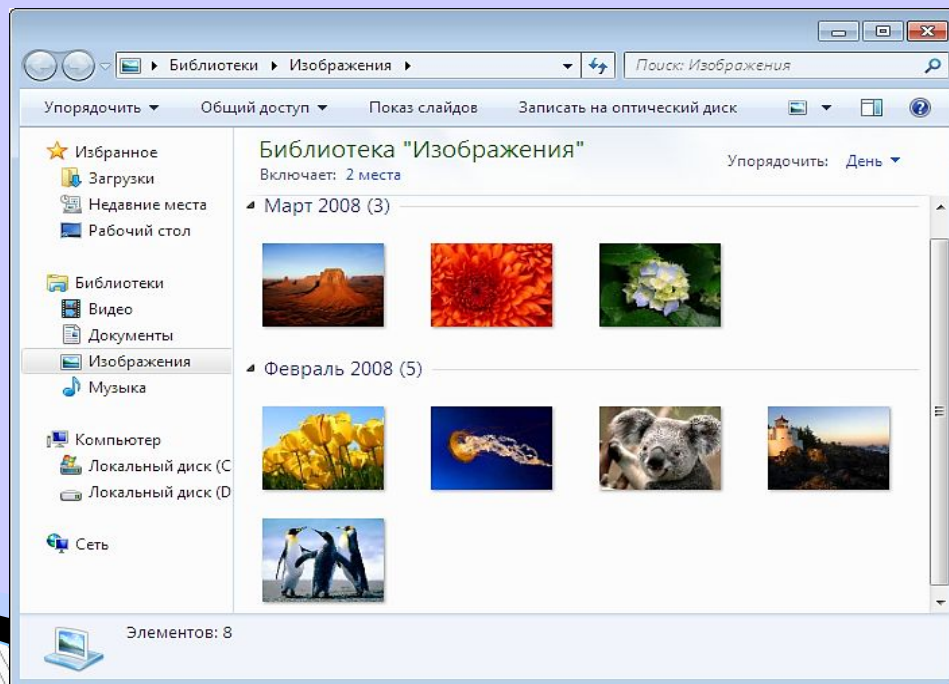

Ulanjynyň operasion sistema bilen özara täsiriniň usullary(interfeýs)

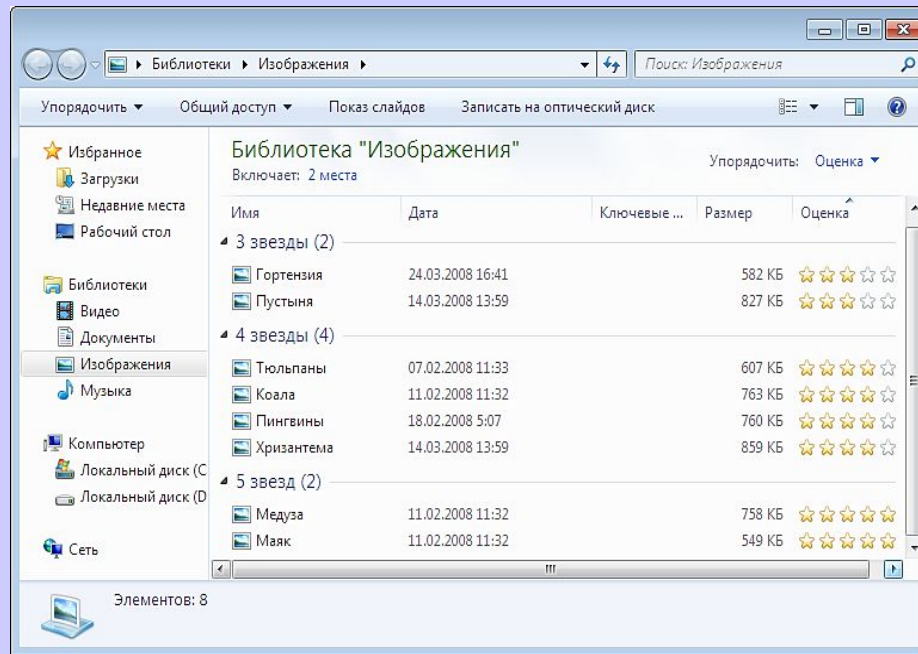
- – düwmejigi işjeňleşdirmek bilen goşundynyň işini togtatmazdan, penjire düýrlenýär;
- – düwmäniň kömegi bilen penjire ýapylar we goşundynyň işi tamamlanar;
- – düwmä basylmagy bilen, ol adaty ýagdaýdan tutuş ekrany tutýan ýagdaýa geçer;
- – düwmä basylanda bolsa, giňelen penjire öňki ölçeglerine çenli kiçeler.

Ulanyjynyň operasion sistema bilen özara täsiriniň usullary (interfeýs)

- ▣ *Упорядочить* usuly şekilleri gözden geçirmek üçin oňaýlydyr. *Таблицы* usuly obýektler barada anyk informasiýalary: faýlyň ölçegini, onuň tipini, döredilen we üýtgedilen senesini berýär.
- ▣ Sanawyň sözbaşysyny işjeňleşdirmek bilen, obýektleri elipbiý tertibinde ýerleşdirmek bolar.

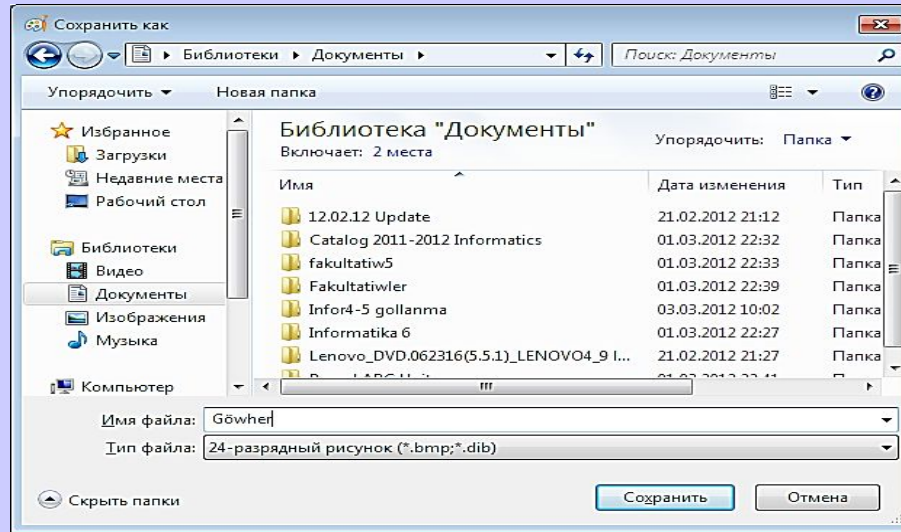
Ulanyjynyň operasion sistema bilen özara täsiriniň usullary(interfeýs)

Windowsyň interfeýsinde gepleşik penjireler ulanyjynyň operasion sistema ýa-da goşundylar bilen gepleşigini guramaga hyzmat edýär.

Gepleşik penjireleri dolandyryşyň elementleri: tekst meýdanyny, düwmeler, sanawlar, belgiler we beýlekiler.

Ulanyjynyň operasion sistema bilen özara täsiriniň usullary(interfeýs)

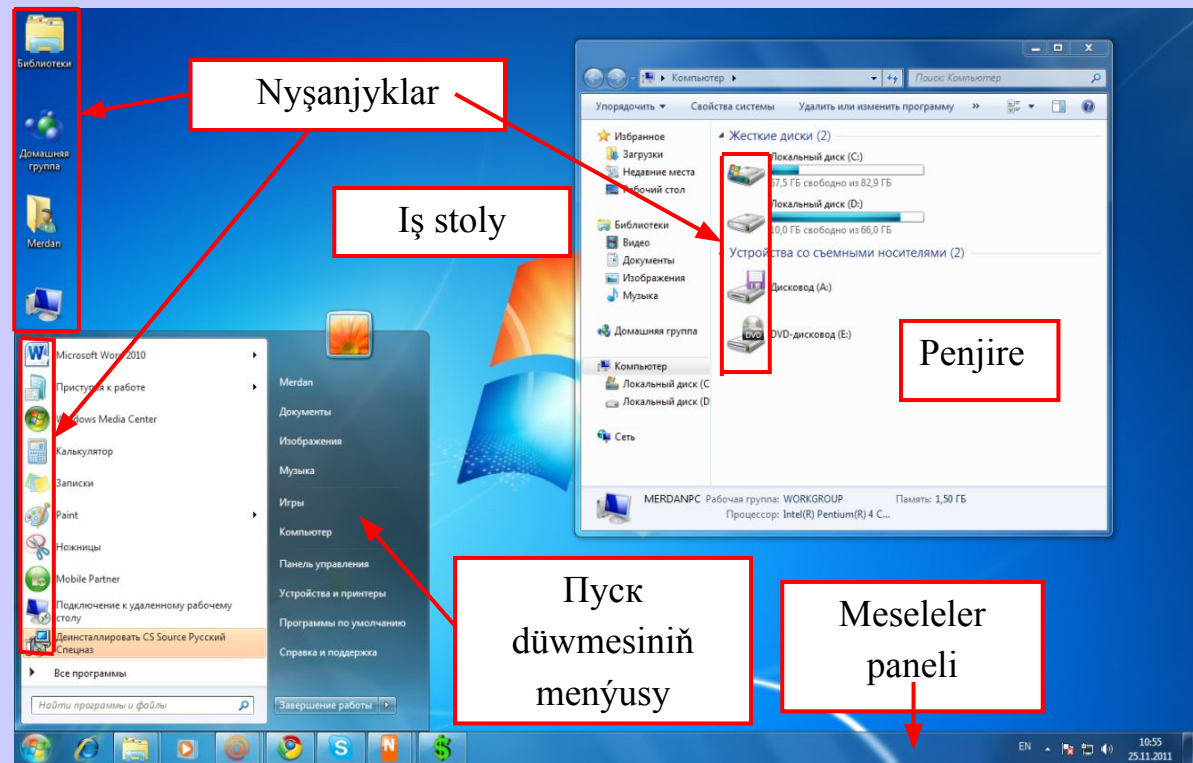

Operasion sistema bilen işlenende kömegi we ýüze çykan soraglara jogaplary *ПУСК*→*Справка* и поддержка buýruklary arkaly Windowsyň sorag-jogap sistemasyndan almak bolar.

Центр справки и поддержки gepleşik penjiresi *Поиск* tekst meýdanyny özünde saklaýar. Ol meýdanda gyzyklandyryýan sorag bir ýa-da birnäçe söz bilen ýazylýar. Meselem, operasion sistema bilen işlemegiň esasy usullary baradaky informasiýalary almak üçin, tekst meýdanında Windows sözüni girizeris we **ENTER** klawişe basarys .

Meseleler paneli

Meseleler paneli – wagtyň şu pursatynda iş stolunda haýsy programmanyň ýa-da resminamanyň penjiresiniň açykdygyny görkezýän programmadyr. Meseleler paneli adatça iş stolunyň aşaky böleginde ýerleşendir.

**Interaktiv-multimedia elektron
gollanmany taýýarlanlar:**

**Allagulyýew Annamuhammet
Saryýew Döwran
Ataýew Kakageldi
Garýagdyýew Orazberdi**